

บทที่ 1

บทนำ

การศึกษาเอกชนกรมิชานของพันธูไมใประเทศไทยนับว่ามีมานานแลวอยางไรก็ตามใปัจจุบันนี้ยังถือวายังมีการศึกษาถึง เรืองนอยูนอยมากเมื่อเทียบกับจํานวนชนิดของพันธูไมใประเทศไทยซึ่งมีมากมาย และ ความกวางใหญของพื้นที่ประเทศไทย จะเห็นวายังมีอีกหลายบริเวณที่ชงไมมีการสำรวจศึกษามากอน บางบริเวณก็มีการสำรวจศึกษาบางแตก็ชงไมทัวถึง ปัจจุบันนี้ทรัพยากรธรรมชาติของประเทศไทยถูกทําลายลงอยางมาก เนื่องมาจากปัญหาการเพิ่มจํานวนประชากรอยางรวดเร็ว โดยเฉพาะอยางยิ่งทรัพยากรป่าไมซึ่งมีความสำคัญอยางมากทั้งทางตรง และ ทางอ้อม ตอการดำรงชีวิตของทั้งคน และ สัตว์ จึงเป็นการสมควรอยางยิ่งที่จะตองมีการศึกษาข้อมูลใทางธรรมชาติวิทยาเพื่อนําไปใชใอํางอิงศึกษาต่อ ตลอดจนเป็นแนวทางใการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของประเทศไทย

สภาพทางภูมิศาสตร์ของอุทยานแห่งชาติภูหินร่องกล้า

อุทยานแห่งชาติภูหินร่องกล้า ตั้งอยู่ในเขตอำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก อยู่ระหว่าง ละติจูดที่ 17 องศาเหนือ 15 ลิบดา กับ 16 องศาเหนือ 45 ลิบดา ลองจิจูดที่ 101 องศาตะวันออก 00 ลิบดา กับ 101 องศาตะวันออก 15 ลิบดา

ความสูงโดยทั่วไปประมาณ 1300 เมตรจากระดับน้ำทะเล สภาพโดยทั่วไป เป็นป่าดิบเขาสลับกับทุ่งหญ้า มีลานหินอยู่เป็นแห่งๆ

อาณาเขต

ทิศเหนือ	ติดกับ	ภูเมี่ยง
ทิศใต้	ติดกับ	เขาค้อ และ ภูมโนโล
ทิศตะวันออก	ติดกับ	ภูซัด
ทิศตะวันตก	ติดกับ	เขาลวก

พื้นที่ที่ทำการศึกษามีขนาดประมาณ 2 ตารางกิโลเมตร การเดินทางไปศึกษาคอนข้างสะดวก เมื่อเทียบกับบริเวณอื่นที่อยู่ใกล้เคียง เช่นภูกระดึง ภูหลวง เดินทางโดยรถไฟจากกรุงเทพถึงพิษณุโลกและมีรถประจำทางจาก พิษณุโลก ถึง อำเภอนครไทย จากนั้นอาศัยรถของทางอุทยาน ฯ ไปยังบริเวณที่ทำการศึกษาซึ่งอยู่ห่างจากจังหวัดพิษณุโลก ไปตามทางหลวงสายพิษณุโลก - หล่มสัก แยกเข้าอำเภอนครไทยที่สามแยกบ้านแยงจนถึงที่ทำการอุทยานฯ ประมาณ 121 กิโลเมตร

สภาพทางธรณีวิทยา

ด้านใต้ ด้านตะวันออก และ ตะวันตก เป็นหน้าผาชัน ทางทิศเหนือเป็นเขาที่ค่อยๆ ลดแคบลงที่ละน้อย เนื่องจากภูหินร่องกล้าเป็นเทือกเขาที่มีการเอียงเทของชั้นหินแบบโครงสร้างประทุนคว่ำ โดยมีปลายข้างหนึ่งเอียงลงทางทิศเหนือและมีรอยเลื่อนขนานอยู่ที่ทั้ง 2 ข้างหินที่พบในบริเวณนี้เป็นหินชุดโคราช (Korat group) บนยอดเขาเป็นหน่วยหินภูพาน (Phu-pan formation) ซึ่งจะค่อยๆ มุดเอียงลงทางทิศเหนืออยู่ใต้หน่วยหินโคกกรวด (Khok Kruat formation) สันนิษฐานว่าหินเหล่านี้เกิดจากการสะสมตัวของตะกอนแม่น้ำที่เรียกว่า Braided stream ในยุค cretaceous ตอนต้น ถึง ตอนกลาง ประมาณ 120 -100 ล้านปีมาแล้ว แม่น้ำนี้มีการไหลไปสู่ทิศ ตะวันตก จนถึงยุค tertiary ตอนต้น หรือประมาณ 55 ล้านปีมาแล้ว หินเหล่านี้คงจะถูกแรงบีบอัดจากทางตะวันออกเฉียงเหนือและตะวันตกเฉียงใต้ขึ้นพร้อมๆ กัน ทำให้เกิดลักษณะโค้งงอเป็นประทุนคว่ำทำให้เกิดรอยแตก 2 แนวตั้งฉากกัน หลังจากนั้นก็เกิดกระบวนการผุพังทำลาย จนเมื่อประมาณ 40 ล้านปีมานี้ ได้เกิดรอยเลื่อนขึ้นอีก ทั้ง 2 ข้างของเทือกภู เมื่อเปรียบเทียบดูจะเห็นว่าตรงกลางของภูหินร่องกล้ายกตัวสูงขึ้น ในขณะที่ทางตะวันตกและตะวันออกทรุดตัวลง และ ทางด้านใต้ชั้นหินมีการเคลื่อนที่มากกว่าด้านเหนือ จากรอยแตกเหล่านี้เมื่อเกิดกระบวนการทางเคมีฟิสิกส์ จึงเกิดเป็นลานหินแตกขนาดใหญ่ หินในลานหินแตกเป็นหน่วยหินภูพานที่ประกอบด้วย หินทรายและหินกรวดมน (นเรศ สัตยารักษ์, 2528)

ภูมิประเทศของอุทยานแห่งชาติภูหินร่องกล้า มีลักษณะพิเศษกล่าวคือ มีลานหินขนาด และลักษณะต่างๆ กัน กระจัดกระจายเป็นหย่อมๆ หลายแห่งในเขตอุทยาน เช่น ลานหินปุ่ม ลานเอนกประสงค์ ลานหินแตก เป็นต้น ในการศึกษาครั้งนี้เลือกศึกษาพื้นที่ไม่มีบริเวณลานหินแตกเนื่องจากเป็นบริเวณที่น่าสนใจมากที่สุด ทั้งจากลักษณะภูมิประเทศตลอดจนกลุ่ม และ ชนิดของพันธุ์ไม้ที่ขึ้นอาศัย สภาพโดยทั่วไปของลานหินแตกกว้างประมาณ 1 กิโลเมตร ยาวประมาณ 2 กิโลเมตร ในบริเวณลานหินจะมีรอยแตกของหินเป็นทางยาวลึกในระดับต่างๆ กัน ระยะห่างระหว่างร่องของแนวหินยาวตั้งแต่ 1 - 5 เมตร รอยแตกจะยาวจากทิศตะวันออกไปสู่ทิศตะวันตก ตลอดแนวความกว้างของลานหิน นอกจากนี้ยังมีรอยแตกตั้งฉากกับรอยแตกแบบแรกเป็นระยะๆ โดยเฉพาะที่บริเวณใกล้ขอบของลานหินแตก พื้นผิวบริเวณลานหินมีรอยแตก ตื้น บ้าง ลึกบ้าง (ภาพที่ 1, 2) บางแห่งเกิดการถล่มของแนวหินเอียงชัน เกยบนอีกแนว จึงทำให้เกิดเป็นหลืบหิน บางบริเวณเป็นแอ่งตื้นๆ มีดินสะสม (ภาพที่ 3) บางบริเวณมีลักษณะเป็นปุ่มรูปร่างและขนาดต่างๆ กัน (ภาพที่ 4) และบางบริเวณผิวค่อนข้างเรียบ

สภาพพันธุ์ไม้

สภาพพันธุ์ไม้ที่พบบนลานหินแยกได้เป็น 2 กลุ่มใหญ่ๆ คือกลุ่มหนึ่งขึ้นอาศัยอยู่ที่บริเวณร่องหินรอยแตกซึ่งเป็นบริเวณที่มีความชื้นสูงตลอดปี (ภาพที่ 1) และถ้าเป็นรอยแตกที่ไม่ลึกมาก ไม้ยืนต้นก็สามารถขึ้นอาศัยได้ อีกกลุ่มคือกลุ่มของสังคมพืชที่ขึ้นบนลานหิน (ภาพที่ 3, 4)

ในการศึกษาครั้งนี้ได้เลือกศึกษาพันธุ์ไม้บางบริเวณของอุทยานแห่งชาติภูหินร่องกล้า เนื่องจากว่าอุทยานแห่งชาติแห่งนี้ยังเปิดดำเนินการมาได้ไม่นานนัก ประกอบกับเป็นบริเวณที่เคยมีปัญหาทางด้านการศึกษาเมืองทำให้การศึกษาทางธรรมชาติวิทยาของพืชพรรณบริเวณนี้เป็นไปด้วยความยากลำบาก ข้อมูลเกี่ยวกับพันธุ์ไม้บริเวณนี้จึงมีน้อยมากหรืออาจจะไม่มีเลยก็เป็นได้ ซึ่งจากการศึกษาเบื้องต้นพบว่า ลานหินแตก เป็นพื้นที่ที่น่าสนใจจึงได้เลือกเป็นตัวแทนในการศึกษาประเภทของพันธุ์ไม้ที่จะพบได้บนลานหิน ทั้งนี้จะหมายรวมไปถึงพืชที่ขึ้นอยู่ในบริเวณลานหินทั้งที่เป็น terrestrial และ epiphyte ตลอดจนพืชที่ขึ้นอาศัยในร่องหินอันอยู่ในวิสัยที่สามารถศึกษาได้ซึ่งในการศึกษาจะศึกษาพันธุ์ไม้ที่เป็นพวก Angiosperms ยกเว้นพืชในวงศ์ Cyperaceae และ วงศ์ Gramineae